

Prvo se pojavila neka silka pred očima, neki je događaj signalizirao: »Sjećanje!« Pomislivši na tu riječ, pomislio sam na svežanj ključeva što sam ga imao u džepu. Zatim, kao u kaleidoskopu, silka se izmrvila tvoreći pri tom nešto drugo. nešto što bi se moglo nazvati »Tužno«. Riječi počinju curiti poput rastopljenog voska. Onda se stisnu u neprozirne nakupine koje upljaju sve što protječe s vremenom. Zatim netko izvikuje, isprekidano, nečije ime. Te zvučne krhotine ne ulaze u registar poznatih pojmova, ta gotovo bolna zapomagaju ostaju lebdjeti. Potpuno nezaštićena, dobivaju neku prividnu snagu. Negdje ispred, ili iza mene, negdje u svakom slučaju, jedna se vrata u pravilnim vremenskim razmacima otvaraju i zatvaraju. Ruke, koje trenutno ne vidim, mašu kao pri oproštaju. Neželjena odsutnost, strah od nečije iznenadne odluke, strah od »biti napušten«. Ona silka, što se već pojavila na samom početku, ponovo se razblistrila. Može se osjetiti, moguće je jasno imenovati predmete koji je ispunjavaju. Zrak se imenuje radnjom (»struji«?), vlak koji prolazi vremenom (»sada«?). Lica Stvari Pokretli tijela Zglobovi Voće na stolu Otvoren prozor Kapkanje vode u umivaoniku Škripa automobilske kočnice Novine bačene na pod Pepeljara pomaknuta na rub stola Na otvorenoj stranici knjige naslage prašine Miris šiblja što dogorjeva u vrtu Rečenica »netko pjeva. . .« Sve to struji, bez gnjeva, bez strasti, bez mreškanja. Bez da se može zapamtiti. Ili iznova pojaviti. Ukazuje se samo trenutačno, izvana I dozlaboga neuvjerljivo. Nemogućnost da se iskaže kondicionalom: sve je, ustvari, jasno, nadomak ruke, opipljivo i stvarno toliko da postaje privid, odekočna daska za potpunu tišinu. Onda u svemu prepoznajem stvari koje su samo negdašnje. Zatim to zovem Tobožnjim. Zatim se to počinje osipati i tada počinje Zaborav. Ali, to je vrijeme iz priča. To je vrijeme mutne obmane koja sve mogućnosti pretvara u oteklina straha, u kužno posustajanje u kom i najmanja kolebljivost postaje kobnom. Zaborav, zaborav, zaborav. . . slatka igračka koju netko fiktivan nudi ne spominjući pri tom cijenu. Lakomljeni dosezi u kojima se Nada prevodi u Revnost, gdje panična izvjesnost postaje jedinom nadoknadom. Velik ulog za nešto tek dohvatljivo. Vrijeme što promiče u odveć lakim pomacima da bi bilo mjerljivim, da bi izbjeglo nuđenoj sreći bez pokriva. I stvari koje netko drugi pamti? Kad je nebo bilo išarano oblacima, kad su se sjene drveća osjećale kao mirisi, grebotine na svježem ožbukanom zidu bile nagovještaj sudbine, kad se u vrisku djeteta iz susjedstva prepoznala prva bojazan koja će ostaviti traga, kad je netko napisao: »doći ću«,

a pri tom mislio na obećanje bez obaveza, kad su stvari uranjale u odstajalu ključicu i gubile svoje bijele mrlje, kad sam, onda, ja napisao »Mi smo« i pri tom jasno znao i osjećao da smo to MI, da ne postoji svijet bez granica niti prostor koji se svakako mora spoznati. Pomisao na to, na MI pisano velikim slovima, ispunjala me i onda i sada podjednako nježnošću, sebičnom željom da uronim u to drugo što JA pretvara u plural, da se stopim s tim, sada već potpuno bezimnim Drugim Dijelom, i da svojem pamćenju dodam pamćenje, iskustvo, vrijeme koje nikako nisam ranije mogao dijeliti. Jedino što ostaje jest pomisao na dodir, toplinu tijela koja se pojačava prisjećanjem, a koja je sasvim očito plod moje trenutačne uobrazilje. Pamćenje drugih ponekad izaziva strah, pamćenje koje uključuje moje prisustvo u sebi. Rečenice kao: » . . . onda smo bili. . .«, » . . . pa si mi rekao. . .«, » . . . i sada pamtim tvoju kožu«. Ili, vrlo precizno: »Sjećam se točno kad si. . .« Gotovo da je sasvim moguće povjerovati u vječnost. Vrijeme iz priče — koje li podvale! »Ne smije postojati nijedna propuštena očica«, govorio je Cézanne, »niti jedna rupa kroz koju bi istina mogla pobjeći«. Dobri Cézanne! On je sve poznavao tako jasno, tako duboko jednostavno. Ali, ne radi se samo o istini. Uobrazilje, mala kilzava kretanja pred kojima valja uzmaknuti, sve se to osjeća duboko u sebi kao brutalnu prisutnost što sabire, ništa ne izdvajajući stvara slojevite taloge prošlog, negadašnjeg. . . i bez imalo oklijevanja tu hitro ispletenu opnu imenuje Zaštitom. Vrijeme priča, vrijeme nepouzdanosti nježnosti koja ninašta ne obavezuje. Vrijeme što dolazi uvijek iz prikrakca ocrtavajući tek obrise nekog dremljivog krajolika. Zatim svežanj ključeva, onaj što sam ga već prije bio spomenuo, vadim iz džepa, — neko vrijeme ga čvrsto stišćem u ruci i onda stavljam na stol. Mali predmeti koji imaju jasno ime. Nastojim ih natopiti posebnom nježnošću, nježnošću minulog vremena što ga želim zadržati i pri tom lišiti proturječja. Čujem svoje disanje, pred očima se ubrzano roje slike čija značenja ne mogu odmah razumjeti. Zatim udarac šakom o stol koji će izazvati metalan zvuk na drugom kraju. Zatim riječi umjesto slike, riječi koje se ne mogu ponoviti istom žestinom kojom su se prvi put pojavile. To su stvari koje me zaoblaze, pomislilih. Istog trenutka osjetio sam trzaje u svojem tijelu, pluća kako se nadlmeju i bol u grlu koje se stezalo sve jače i jače. Ti plačeš, rekao je Netko nasuprot. Dok gledam to lice, dok u tim pokretima osjećam svoje vlastite impulse, a na drugoj koži tragove vlastita tijela, svoju plahu radost prepoznajem kao paničnu izvjesnost.